

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. Quem situm seu altitudinem habeat Paradisus terrestris?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

18. Obijcies tertio contra secundam conclusionem: Genes. 2. dicitur, *Fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita*: At hic fluvius non erat alius quam Oceanus, ut ait Damascenus lib. 2. fidei cap. 9. Ergo cum Oceanus non procedat ex aliquo terra loco determinato, sed totam terram alluat, tota terra floribus, plantis, arboribusque distincta & ornata erat paradisus terrestris, non verò locus aliquis particularis in parte orientali situs.
19. Confirmatur: Quatuor flumina, in qua dividitur dicitur fluvius, qui procedebat de paradiso, non in aliquo loco determinato, sed in diversis orbis partibus habent manifestas origines, ut patet de Euphrate, & Tigri, quæ in montibus Armenia majoris suos fontes & origines habent: Ergo paradisus non est aliquis locus determinatus, sed tota terra, ut floribus, plantis, & arboribus ornata.
20. Ad objectionem respondet D. Thomas in 2. dist. 17. quaest. 3. art. 1. ad 4. *quod primum principium illorum fluminum, sicut & cæterarum aquarum est Oceanus, sed principium proximum est fons ille qui in illa parte terra surgit*; sicque interpretatur auctoritatem Damasceni.
21. Ad confirmationem respondet ibidem ad 5. & 1. part. qu. 102. art. 1. ad 2. si aliqua ex illis quatuor fluminibus nunc habent distincta principia suæ originis hominibus nota, revera non esse illa prima capita, à quibus primam originem & generationem ducunt, sed prius oriri à fonte paradisi, & postea sub terris abscondi, & post longum cursum iterum in illis locis erumpere, ut in alijs fluminibus id sæpe contingit. Quæ responsio est etiam Augustini 8. de Genes. ad litt. c. 7. Moysis Barcephæ 1. de paradiso c. 2. r. Epiphanijs, Theodoret, Rupert, & aliorum.
22. Obijcies quartò: frustrà paradisus in regione orbis determinata fuisset à Deo conditus: quippe qui nulli usui esset futurus, cum non ignoraret Deus hominem peccaturum, & ex eo loco Projiciendum.
23. Respondeo, non frustrà conditum paradisum, quamvis Adam modico tempore in eo habitaturus esset, sed hoc non obstante fuisse conveniens ut à Deo conderetur. Primò quidem; quia licet non magno usui fuerit homini ad habitationem, fuit tamen ei maximæ utilitati ad intelligendum, quot quantisque bonis careret, ac esset privatus propter inobedientiam; & ut recordatio amillæ tam amoenæ ac beatæ habitationis ingentem in eo dolorem commoveret. Deinde voluit Deus, ut esset in terris aliquid corporeum & visibile, quod incomparabilem paradisi cælestis pulchritudinem adumbraret, & in quo tanquam in imagine ejus excellentiam intueremur; unde juxta Abulensem, Guilelmum Parisiensem, & alios, paradisus dicitur, *quasi parans Dei visum*. Tertio, Deus non trahat hominem ex præscientia futurorum, hoc est secundum ea, quæ aliquando facturus est, sed secundum præsentem ejus statum: quamvis igitur præsciret peccaturum hominem, tamen quia status innocentia, in quo eum creaverat, poscebat locum habitationis ejus esse singularis & eximie pulchritudinis, atque amenitatis, idcirco consentaneum fuit condere paradisum terrestrem, ut potè locum felicissimo illi hominis statui respondentem. Quarto si non frustrà datum fuit homini, ut posset non peccare, & ut originali justitiâ insignis esset, quam-

vis non ignoraret Deus hominem peccaturum, & morturum, ac dona illa eximia brevi amitturum; profectò nec frustra dici debet conditus paradisus terrestris, tamen à Adam modico tempore in eo habitaturus esset. Addunt alij nunc etiam usum esse aliquem paradisi, cum in eo Henoch & Elias habitare credantur, & habitaturi usque ad adventum Antichristi: sed de hoc infra art. 8.

ARTICULUS III.

Quem situm, seu altitudinem habeat paradisus terrestris?

Hæc quaestio plena est obscuritatis & difficultatis, scriptoribus inter se maxima opinionum varietate dissidentibus; quibusdam eximam miram, seu verius dicam, incredibilia de paradisi situ seu altitudine asserentibus. Nam Strabus in Genesim, & Beda, ut communiter existimavit, & refert D. Thomas infra qu. 102. art. 1. ad 1. docent paradisum usque ad lunarem circumferentiam pertingere: Damascenus lib. 2. de fide cap. 11. dicit illum esse omnem terram excellentem: Rupertus lib. 1. de Trinit. cap. 37. asserit eum fuisse cælo proximum. Basilius in libro de paradiso in editiori quodam situ illum collocat: ait enim, *locum hunc fuisse creaturæ omni antecellentem, pulchritudine admirabilis, in arduo positum; quibus tenebris obscurari præ altitudine non posset; omnium ortu siderum irradiatum, & undiq; lumine circumfusum; annuarum tempestatum jucundissimam temperie præditum; limpidissimæque aere circumfusum*. Demum Alchimus Avitus libro 1. carminum de initio mundi cap. 9. de paradisi situ ita cecinit:

*Ergo ubi transmissus mundi caput incipit Indis,
Quo perhibent terram confinia jungere caelo,
Lucus inaccessa cunctis mortalibus aere
Permanet.*

Ab hac opinione non multum recedere videtur Toftatus, qui in 2. cap. Genes. quaest. 9. & in 3. cap. ejusdem libri quaest. 107. affirmat, paradisum non pervenire quidem usque ad orbem Lunæ, sed excedere tamen oras & terminos hujus nostri aeris turbulentissimi, atque caliginosissimi, & esse supra regionem aeris; demumque in tertia regione aeris esse locatum, celsioremque esse omnibus alijs terræ montibus, ad minus viginti cubitis.

Fundamentum horum Authorum triplex est. Primum, quia à paradiso exeunt quatuor flumina universam terram irrigantia: ad hoc autem necessarium est, locum paradisi esse altissimum. E Quam rationem attigit Moyses Barcephæ libro de paradiso cap. 9. his verbis: *Afferimus eam terram, in qua est paradisus, altitorem multo, sublimioremque existere hæc, quam nos colimus: id enim ita se habere, indicio sunt quatuor illa grandis flumina, quæ orta in paradisi terra, per hanc nostram ab illa diversam feruntur.*

Secundum, quia paradisus debuit esse locus saluberrimus, subindeque liber à ventis & vaporibus terræ: Ergo in altissimo loco debuit esse constitutus.

Tertium, quia verisimile est ita esse situm, ut à qua diavij ad illum pervenire non poterint, alioquin eum destruxissent: Sed aquæ diavij quindecim cubitis super omnes excellos montes terræ assenderunt, ut dicitur Genes. 7. Ergo oportet

oportuit paradisum excelliorem fuisse omnibus
terre montibus, ad minus viginti cubitis.

Contra Pererius lib. 3. in Genes. disp. de pa-
radiso qu. 2. existimat probabilius esse, illum in
planitie aliqua situm esse: tum quia nimia altitu-
do non est sana, ob vicinitatem syderum, & ele-
menti ignis: tum etiam, quia omnes planities or-
dinatæ sunt fertiliores, & meliores ut plurimum
habent fructus.

Inter has sententias extremè oppositas medi-
am sequendam esse existimo, & dicendum cum
pluribus Doctoribus, paradisum neque ita esse
demissum, ut in planitie aliqua constitutus sit;
neque tum excelsum & elevatum, ut usque ad
globum lunarem, vel supremam aeris regionem
pertingat, ut altiores terra montes viginti cubi-
tis excedat; sed ipsum in suprema hujus infimæ
regionis aeris parte positum esse, & ferè ad se-
cundam aeris regionem pertinere.

Prima pars hujus assertionis probatur contra
Pererium rationibus pro prima sententia adduc-
tis: illæ enim ad minus convincunt paradisum
terrestrem non in aliqua planitie, aut aliquo lo-
co terre infimo esse positum; alioquin nec liber
esset à ventis & vaporibus terræ; nec quatuor
flumina, quæ ex illo exeunt, commodè possent
totam irrigare terram, & pertam varias orbis
regiones discurrere.

Secunda verò pars ratione à Pererio insinua-
ta suadet: nam locus adeo excelsus non esset
salubris, nec habitacioni hominum accommoda-
tus: est enim tertia regio aeris omnino inhabita-
bilis homini, ob nimiam siccitatem, ingentem
ardorem, vehementem agitationem ac volubili-
tatem, ex vicinia elementi ignis, ex raptu & ver-
tigine cœli, & ex multitudine corporum inflam-
matorum, ut sunt cometae, qui in ea regione ge-
nerantur: nullus ibi stat ventus, nullus refrige-
rat imber aut ros, nulla fluminum, & fontium
origo, nullus stirpium fetus, nullus herbarum
viror, & nullus flos, nullusque fructus esse po-
test, denique aer supremæ regionis est valde te-
nuis, siccus, & calidus, subindeque respiracioni
hominis, & refrigeracioni cordis minimè con-
veniens. Unde D. Augustinus lib. 3. de Genesi
ad litteram ca. 3. ait, in vertice olympi perhibe-
ti aërem esse adeo tenuem, ut neque nubibus
obumbretur, neque turbetur ventis, neque ali-
tes sustinere queat, neque ipsos homines (si qui
forte vel sacrificandi, vel insipientiorum syde-
rum causâ illuc ascenderint) crassioris aëris spi-
ritu alere possit, eosque ferre secum solitos spon-
gas plenas aquâ, unde fugant idem idem humo-
rem ad refrigerandum cor; aliter enim, ob sum-
mam illius aeris tenuitatem & siccitatem vive-
re non possent.

Deinde, si tanta esset paradisi sublimitas, ut
usque ad lunæ globum pertingeret, ab aliqua re-
gione conspiceretur; atque vel nobis, vel anti-
pædis nostris, aliquando Solis aut Lunæ conspe-
ctum eriperet, præsertim cum ad Orientem situs
esse credatur.

Addunt aliqui, quod si adeo excelsus esset ac
sublimis, ut esset facilis ascensus ejus, oporteret
basim seu fundamentum illius occupare totam
ferè terram, ut paulatim decrederet, & suavem
ascensum præberet hominibus, ex aliis terra
partibus ad illum conscendentibus, si felicissi-
mus innocentie status perseverasset, ut facile pa-
tebit consideranti proportionem necessariò fer-
vandam inter cacumen montis & extensionem
radicum ejus. Unde SS. Patres suprâ adducti, dum

Tom. II.

A ajunt Paradisum usque ad lunarem circulum per-
tingere, aut cœlo proximum esse, utuntur hy-
perbole, ut ex altitudine hyperbolica ejus ex-
cellentiam demonstrant; vel ut declarent in eo
perpetuam aeris temperiem esse, & in hoc affi-
milari corporibus cœlestibus, quæ sunt absque
contrarietate, ut ait S. Thomas 1. parte qu. 102.
art. 1. ad 1. *Magis tamen (subdit S. Doctor) sit men-
tio de lunari globo, quam de aliis spheris: quia lunaris
globus est terminus cœlestium corporum versus nos, &
luna etiam est magis terra affinis inter omnia cœlestia
corpora.*

Tertia denique conclusionis pars probata ma-
ner ex dictis: nam suprema hujus infimæ regio-
nis aeris pars est convenientissimus locus habi-
tacioni hominum, cum illa libera sit à perturba-
tionibus, & nimia frigiditate & humiditate se-
cundæ regionis, atque à nimio calore, qui ex re-
flexione radiorum Solis à terra ascendenti-
um solet provenire; neque ibi venti violenti sint, &
locus ille melius recipere possit influentias Solis
& stellarum: Ergo probabilius & verisimilius
est paradisum terrestrem in ea fuisse positum.

Neque obstat quod ait Scriptura de quatuor
fluminibus à paradiso exeuntibus, & rotam ter-
ram irrigantibus: nam fluvius per longa spatia
descendens non petit necessariò magnam altitu-
dinem scaturiginis, ut in multis fluminibus con-
stat. Nilus enim per multa milliaria pergit viâ fe-
rè planâ: similiter Danubius, licet cadat ex ali-
quo monte, si tamen ad radices illius oriretur,
eodem plane modo pergeret postea per mediam
ferè Europam, ac jam pergit. Ad illud verò quod
subditur de aquis diluvij, quæ, teste Scripturâ,
quindecim cubitis super omnes excelsos montes
terra ascenderunt, infra dicemus, cum discuti-
mus an paradisus terrestris adhuc extet, vel a-
quis diluvij destructus sit?

ARTICULUS IV.

Quanta magnitudinis fuerit Paradisus terrestris?

Hæc questio non minus obscura & difficilis
est, ac præcedens, nec in ejus resolutione
minori opinionum varietate Authores inter se
dissent. Nam paradisum terrestrem fuisse lo-
cum amplissimum & vastissimum asserit Augu-
stinus lib. 8. de Genesi ad litteram cap. 10. quod
probat ex magno fluvio quo irrigabatur: quam
etiam sententiam sic indefinitè defendit pro-
pter eandem rationem de flumine, Moyses Bar-
cepha in libro de paradiso cap. 17. ubi ait: *Necesse
est spatiosum admodum atque amplum fuisse para-
disum: eius enim rei fidem facit ingens illud flumē quo ri-
gabatur.* Abulensis autem Genes. 23. quæst. 98.
dat illi circuitum duodecim circiter leucarum:
Suarez verò lib. 3. de hominis creatione cap. 6.
dicit hoc esse nimis parum, & ad minus æquare
magnitudinem unius regni hæud parvi, quale est
Gallia, vel Hispania. Certè in re tam ardua & ob-
scura, & in tanta opinionum varietate, difficile
est quidquam certi definire. Probabilius tamen
existimo, paradisum non fuisse locum adeo pa-
tentem & spatiosum, aut quidam tradiderunt:
Scriptura enim eum appellat hortum, & ait eum
locatum fuisse in regione Heden, ad plagam ejus
orientalem, atque in medio ejus fuisse lignum vi-
tæ, & lignum scientiæ boni & mali: quæ omnia
satis apertè declarant, ipsum non fuisse adeo
spatiosum, ut unius magni regni, qualis est Gal-
lia

V u u lia